

Payí Pitao xámi eañnarini.

Payí rina ámá Jisasomi diñí wíkwíroarigíá wí eñí nimóniro ηweagíáyí nání Pitao xámi eañnarini. O Jisaso wiepísagowa worini. Jisaso rixa añnamí nipeyimáná xwiogwí rixa obaxí nîpwémáná eñáná Pitao Jisasoyá sîyikí imónigíáyo Romíyíyá gapímanowa xeaniñí ríá tíñí nîwikára waríηagíá nání ayí eñí neániro aníñí Jisasomi píraníñí uxídírxiníri “Diñí síxí umímómíni.” nîyaiwirí payí rina eañnigini. Payí rinami yoparípi nearíná Romí, añí xío nîηweámáná payí eaaríñípi nání nuríríná yumí urímíniñí xwíyíxá nuríri Babironí nání uríñinigini.

1-2 Pitaoni —Nioni Jisasi Kiraisoyá wáf wurímeiaríñá woníriñí. Nioni payí rina ámá mí dáníyíñéníñí imónigíáyíñé nání —Seyíñé éf nîmiamoro píropenísí xegí yoí Podasiyí riniñíyo ηwearo Garesia riniñíyo ηwearo Kapadosa riniñíyo ηwearo Esia riniñíyo ηwearo Bitinia riniñíyo ηwearo egíáyíñérini. Seyíñé nání payí rina níriri eaaríñini. Seyíñé Jisasi Kiraiso ríñípi mî xixeni xídípiñí nání ero o ragí yoxáípámi nîperíná puñípi tíni igíáníñí nîseaeámoiríná segí íwí yarígíápi yokwarímí seainí nání eri enífa nání ápo Goríxo xegí kwíyípi seaainíñíyo dání nioníyáyí imónírxiníri xegí nîjía xámi xwíá rírí siní mimóníñáná imóníñípi tíni xixeni íá yiyamíximí seañíyíñérini. “O wá

ayá wí seaiwianirí nīwayiróniro ηweapírí nání ayá wí seaiirí éwīnīgīnī.” nīmónarīnī.

“Xeanīηí seáimeariηagí aí Gorixó yeáyí neayimixemeanfárīnī.” urīηí nánīrīnī.

³ Nene Gorixomí —O negí Ámíná Jisasi Kiraisomí xano imónirí Nwáfao imónirí enjorīnī. Omí yayí owianeyí. Ayí rīpí nánīrīnī. Nene Jisasi Kiraiso xwárīpáyo dání wiápínīmeaní enagí nání wenīηí nerí ηweaarīηwápí “Nepa xīxení neáimeanfárīnī.” yaiwianíwá nání Gorixó xegí wá xwapí neaumīxīηíyo dání ámí sīηí neaxīrīηenénīηí eweanwárīnī.

⁴ “Nene nīneáimeanfárīnī.” nīyaiwirí wenīηí nerí ηweaarīηwápí, ayí Gorixó “Naní e e nīseaiimfárīnī.” rīηípí apīrīnī. Apí wí urí epaxí mimóní erí sīyīkwí míní naní erí epaxí erí anípá bī mimónīpaxí erí enípīrīnī. Anínamí Gorixó seyíné nání seamenηweaiarīηípīrīnī. ⁵ Gorixó sáfá yoparfíyí imónáná yeáyí nīseayimixemearfná sīpearfmí seainfápí piaumímí iníwīnīgīnīrī seyíné dīηí wīkwíroarīηagí nání xegí ení sīxí eánīηípí tīnī awí seamenηweanīyíné enagí nání rarīnīnī.

⁶ Xeanīηí agwí ríná Gorixó xe owímeanirí wimónīηí bī onīmíapí nání xīxegíní seáimeaarīηípí nīmúropaxí mimónīηagí nání dīηí rífá seaxearīηírīnī. E nerí aiwí sáfá yoparfíyímí Gorixó seainfápí nání seyíné yayí seáyímí dání seainarīηírīnī.

⁷ Jisasi Kiraiso seyíné mimóní dīηí mīwīkwíró nepa xwioxíyo dání xfómí dīηí wīkwíroarīηagí nīseanirí nání xewanīηo piaumímí nīseainirfná seyíné yayí seamerí seáyí e seamíeyoarí wé íkwianwíyo

seañwiráriri emfániri nání agwi ríná xeaniñf xixegfni seaímeaarini. Ewayf xwiyfá sñjá gorf nání rinñf rípi nání diñf mópoyi. Ámá sñjá gorf —Gorf ayf urf epaxf imóniñfpirini. Sñjá api tñf bi nimearo aga sñjápi rfá nñiri gorf nápi, siñf inñfpirini xegfp oweniri ámi ámi rfá ikeaararigfápa segf diñf wikwíroarigfápi —Api gorf tñni xixeni imóniñfpirimani. Seáyf e imóniñfpirini. Api eni axípi xwioxíyo dání rfa níkwíroarñoiniri gorf rfániñf ikeaararigfápa xeaniñf eni axípi e seaímeariñfiri. ⁸ Seyfne Jisasomi sfmimanñfyo siñwí miwñipa egfáyfne nimóniro aiwi diñf sixf uyarigfáriní. Agwi ríná eni siñwí miwñipaxf niseaimóniri aiwi diñf níwikwíroro nání aga yayf xwiyfá tñni rípixf mimóniñfpi seáyimi dání niseainiri nání íkwíeyoánariñoi. ⁹ E nerfna Jisasomi diñf wikwíroarñagfa nání seaimónináfpi —Gorixo yeáyf seayimixemeanáfpi nání rariñini. Api rixa seaímeariñagf nání yayf seainarini. ¹⁰ Gorixo api e nerfna yeáyf seayimixemeanáfpi nání enína wfá rókiamoagfa “Gorixo wá niseawianirfna e seaiináfiri.” rigfáwa diñf “Gorixo arige nerf enfa nání rfa rariñi?” niyaiwiro anñf minf yarimágf niga bagfáriní. ¹¹ Kwíyf Kiraisoyápi áwanf inimi dání urñiñf rípi, “Xámi xeaniñf ámá Gorixo yeáyf seayimixemeanfa nání uowárenapñfomi níwímeámána enána rfwená ámi seáyf e xegf bi imóniñfpi wímeanáfiri.” Wfá rókiamoagfawami áwanf kwíyfo dání e urñiñfpi nání awa diñf nímoróna “Yeáyf neayimixemeanfa nání uowárenapñfo gíná

biníáríani? Omi wímeaníapí arige nimónirí wímeaníáríani?” niyaiwiro yarimáǵ niga bagíárini. ¹² E nero aí Gorixo awa re oyaiwípoyinirí, “None wíá urókiamoaríhwapí negí tñí ríná imóniníapímani. Ámá noneyá ríwíyo ñweagíáyí tñíná imóniníapírini.” oyaiwípoyinirí siñáni waropárf winíngini. O nene nání neaiñípi, ayí xwíyá yayí seainípaxí agwí ríná wá raríǵáwa kwíyí anínamí dání wírenapíhípmí dání wá searimegíapírini. Anínajowa ení aga nijá oimónaneyiníro níwimóniro egíapírini.

“Íkwiráfnáníhí imónífríxini.” uríhí nánirini.

¹³ Gorixo e neaiñí enagí nání segí dñí níseáikwearipeárinínginirí píraníhí pírfí wiaikímí niníro siñwí tñí nero re niyaiwiro, “Jisasi Kiraiso xewaního piaumímí ináná Gorixo wá níneawianiríná neaiñípi yoparípi sípearímí níneairí yeáyí neayimíxemeáwiníngini.” niyaiwiro dñí níwikwímoro ñweáfríxini. ¹⁴ Seyíné niaíwí aríá yímíǵ yaríǵáyíníhí nimóniro xwíyá yayí seainípaxípi siní majíá nimóniríná “Pí pí nioní feapá ninaríhípi sa oemini.” niyaiwiro yagíapí siní xe oneaímeaninirí míseaimónípa éfríxini. ¹⁵ E mepa nero síyikwí bí míní íkwiráfnáníhí imóního —O seyíné xíto xegíyí imónífríxinirí wéyo fá seaumíríhorini. O imóníhípa seyíné ení pí pí neróná íkwiráfnáníhí nimóniro axípi éfríxini. ¹⁶ Bíkwíyo ríwamíhí re nírinirí eáníhagí nání raríhíni, “Nioní síyikwí bí míní

íkwi ráfnániñí imóniñáoni enagí nání seyíné eni axípi íkwi ráfnániñí imóníírixini.” niriñiri eániñagí nání “Seyíné eni e érixini.” rariñini.

Gorixo ayá tñí imóniñípi tñi gwíniñí nearoayíroní naniñini.

¹⁷ Seyíné Gorixomi —O ámayo mí ómómiximí neríñá amá xwérixa wími símí símí e miñwirarí ayí ayo wigí egíapimí dání mí ómíxaxí dínforini. Omí xwi yíá ririñí niwiríñá “Ápoxini” nuríro nání siní xwíá ririñí nuríñiróná omí wáyí niwiro píraníñí érixini. ¹⁸ Seyíné niñíá re imóniñagí nání rariñini. Gorixo segí aríowa síwí surímá seaiékwíkwiyigíápi píni wiárírixiniñi síñá siripá tñirani, gorí tñirani, —Api anipá imónipaxíñini. Api tñi gwíniñí searoayíronímani. ¹⁹ Negí Judayí wigí íwí yarigíápi Gorixo ragí pwaríñagí niwiniñi yokwarimí oneaiiniñi sipisipí miá síyikwí máníño niñikiróná yarigíápa o xegí xewaxo Kiraiso, ragí xegí ayá tñi niñeríñá puñpimí dání gwíniñí searoayíroníñini. ²⁰ Xwíarí tñi añina tñi siní mimixípa enáná xámi xegí xano e éwiniñiniñi wimóniñípi tñi xixeni neríñá urípeaño seyíné arírá seaiminiñi nání síá yoparíyí tñí ríná ríxa siñáni piaumimí niñiñi seapeiñiñini. ²¹ Seyíné o seaiñípi dání Gorixomi dñí wíkwíroarigíáñini. O xewaniño Kiraiso xwáripáyo dání owiápiñimeaniñi ámi dñí sixí numímorí aga seáyí émi umíeyoaní enagí nání seyíné omí dñí niwíkwíroro “O neariñípi nepa neaiñíñini.” niyaiwiro dñí niwíkwímoró ñweañoi.

“Xixe dñf sixf yinffrixini.” urñf nánirini.

²² Xwioxíyo dáni nrixímeáyo dñf sixf ouyaneyinro segf íwí yarígfápi xwiyfá nepaxñf imónñfipimi arfá niwiro píranñf nixfdirñfipimi dáni rixa igfánñf eámónígfá enagi nán anñf minf xwioxíyo dáni dñf sixf yinffrixini. ²³ Ayf rípi nán “Dñf sixf yinffrixini.” seararñini. Seyné ámi sñf bññf eweáfápi, ayf anpá imónipaxf enpí marfái, anñf ñweapaxf imónñfipi tñni eweáfáriní. Ayf xwiyfá Gorixoyá anñf niyimñf enpí amáyo ámi sñf bñ ewearñfipi nán rariñini. ²⁴⁻²⁵ Bkwíyo dáni re nriñiri eánñfipi nioní seararñápi tñni xixeni imónñagf nán rariñini, “Ámá ayf ayf nñni aránñf imónígfáyfñini. Amípí amá yarñagfá niwñro yayf umearígfápi, ayf ará siyññf imónini. Ará yeáyf niyípeárímáná urf yarñfpa amá ení axípi yarígfáriní. Ará siyf urf nerfna píeroarñfpa amípí amáyo yayf umearígfápi axípiññf imónarñfñini. E nerí aí Ámínáoyá xwiyfápi aga anñf ínina imónñfipiñini.” Xwiyfá e rññagf nán seararñini. Xwiyfá api yayf seainipaxf imónñf wáf seararñwápiñini.

2

“Xwiyfá Gorixoyá oxfdimñiri ayá wí seaimónfwinígní.” urñf nánirini.

¹ Ayínani segf ríá kíroarígfá nipiñi tñni yapf wíwapiyarígfá nipiñi tñni nanf rñro sipí rñro yarígfápi tñni sipí dñf yaiwiarígfápi tñni xwiyfápai unwírárarígfá nipiñi tñni api nipiñi rixa xwíá weyárfrixini. ² E nero niaíwí

sɪŋɟ xɪrɟáyɟ amɪŋɟ nánɪ ayá wí wimónarɪŋɟpa seyɪné enɪ axɪpɪ xwɪyɟá Gorɪxoyáɪ —Apɪ ikweakwɪmɟ minɪŋɟpɪrɪnɪ. Apɪ arɟá nɪwɪrɪ xɪxenɪ oxɟdɪmɪnɪrɪ ayá wí seaimónɟwɪnɪŋɟnɪ. Gorɪxo yeáyɟ seayimɪxemeanɟe nánɪ segɟ dɪŋɟ nɪaɪwɟ amɪŋɟ nɪnɪrɟná xwé iwɪaroarɪŋɟápa axɪpɪ yóɟ nɪmónɪro amɪpɪ Gorɪxo wimónarɪŋɟpɪ nánɪ dɪŋɟ aumaúmɟ inɟrɪxɪnɪrɪ xwɪyɟá oyáɪ nánɪ ayá wí seaimónɟwɪnɪŋɟnɪ. ³ Seyɪné aɪwá gɟgɟ neróná awɟí yarɪŋɟpɪ nánɪ nɪjɟá imónarɪŋɟápa Ámɪnáo dɪŋɟ sɪpɪ nɪwɪrɟná nanɟ seaiŋɟpɪ nánɪ rɪxa nɪjɟá imónɪŋɟáyɟné enɟagɟa nánɪ apɪ e éfɪrɪxɪnɪ.

“Seyɪné áamá Gorɪxoyáyɟnérɪnɪ.” urɪŋɟnánɪrɪnɪ.

⁴ Seyɪné Jisaso —O dɪŋɟ nɪyɪmɪŋɟ tɟŋɟ sɟŋánɪŋɟ imónɪŋɟ worɪnɪ. Ámáɟ “Sɟŋá ro sɪpɪorɪnɪ.” nɪrɪro emɪ móagɟa aɪwɪ Gorɪxoyá sɟŋwɟyo dánɪ ayá tɟŋo enɟagɪ nɪwɪnɪrɪ anɟ xɟo mɪrarɪŋɟpɪ nánɪ ɟá yamɪxárɪŋorɪnɪ. ⁵ Seyɪné enɪ sɟŋá dɪŋɟ nɪyɪmɪŋɟ tɟŋɟnɪŋɟ imónɪŋɟáyɟnérɪnɪ. Seyɪné o tɟámɪnɪ barɟná Gorɪxo nɪseamearɪ anɟ rɪdɪyowá nánɪ xegɟ kwɪyɟ ŋweapaxɟ wɪwánɪŋɟ seamɪrarɪnɪ. Seyɪné anɟ iwámɪ dánɪ oyá apaxɟpánɪŋɟ imónɪŋɟá “Gorɪxo wimónarɪŋɟpɪ nánɪnɪ e nɪyanɟwárɪnɪ.” yaiwɪarɪŋɟáyɟnɪŋɟ nɪmónɪro ayɟ Gorɪxo none nánɪ yayɟ oneainɪrɪ rɪdɪyowá wɪarɪŋɟápa seyɪné enɪ Jisasi Kiraiso seaiŋɟyo dánɪ axɟpɟnɪŋɟ xegɟ kwɪyɟ xɟo wimónarɪŋɟpɪ nánɪ seaɪwapɟyarɪŋɟpɪ wɪɟrɪxɪnɪrɪ seyɪné anɟ wɪwánɪŋɟ seamɪrarɪnɪ. ⁶ Xwɪyɟá nɪonɪ seararɪŋáɪ, ayɟ Bɪkwɟyo dánɪ re nɪrɪnɪrɪ eánɪŋɟpɪ tɟnɪ xɪxenɪ imónɪŋagɟ nánɪ rarɪŋɟnɪ, “Arɟá époyɪ. Gorɪxonɪ áamá sɟŋá

añf nimiróná sñá awiaxí wo xámi nimearo iwamfó twayiroarigfápa nioni eni áamá wo gf Saioni nweagfáyo umenweanfa nání nurípearíná sñá ayá tñf imónñf wo nimeari iwamfónñf twayiroarññi. Omi diñf wíkwírogfáyf ayá nwiniri ‘Pí nání wíkwíronárfani?’ wí yaiwipírfámani.” niriniri eánñipi nioni seararñapi tñi xixenirini. ⁷ Ayánání diñf wíkwíroarigfáyfné nání sñá o ayá tñño imónñi. E neri aiwi diñf miwíkwíropa yarigfáyf Bíkwíyo re niriniri eánñipi tñi xixeni egfawixini, “Sñá añf mirarigfáwa ‘Sipíorini.’ niriro emi mogfo Gorixo nimeari iwamfó twayironño imónñirini.” niriniri eánñipi tñi xixeni egfawixini. ⁸ Áamá diñf miwíkwíroarigfáyf nání rípi eni niriniri eánini, “Sñá o, ayf áamá nóreámioari ná eániri nikiripeaániri ná eániri yarigfónñf imónñi.” niriniri eánini. Ayf rípi nánirini. Gorixoyá xwiyfápi niwiaíkiro nání nóreámioari nánñf eánarigfárini. Eníná Gorixo e érixiniri urípeaagfirini.

⁹ E neri aí eníná Gorixo áamá xegf imónigfáyf nání rñípa seyfné nání eni xixeni axfpi re niriniri eánini, “Áamá gwí wirí xfo xegf imónwiniñiniri fá yamixárñfirinñf imóniro míf ináyf xfoyá apaxfpanñf imónigfáyññf imóniro áamá gwí mónigfá ‘Xfo wimónarñfipini éwanigñi.’ yaiwiarigfáyññf imóniro áamá xfoyá imónigfáyññf imóniro egfáyfirini.” niriniri eánñipi seyfné nání xixeni rinini. Gorixo —O seyfné sfá yinñfmñi pñi niwiárimi nibiro xegf wíá ókiarñfmñi nweapírfá nání

ía seaumirijorini. O seyíne awiaxí seáyi émi imónijí xfo seainjipi ámáyo áwanj uríírixiniri api api imóníírixiniri searípeanjirini. ¹⁰ Enjina seyíne Bikwíyo “Ámá sipía imónigíáyirini.” niriniri eáninjipi tñni xixeni nimóniro aiwi agwi ríná ríxa ámá Gorixoyáyíne imónijoi. Bikwíyo rininjipa xámi Gorixo ayá miseawianinjíyíne aiwi agwi ríná ríxa ayá seawianarinjíyínerini.

“Ámá Gorixo nání majía imónigíáyí tñni nijwearóna píraninjí éírixini.” urinjí nánirini.

¹¹ Gí diñj síxí seayinjáyíne, enj rirémixí niseairi re seararinjini, “Seyíne añj mi dánjyíneninjí nimóniro xwía rírími urínigíáyíne íeapá seainarinjipi xe oneainiri síñwí m+winipani. íeapá seainarinjipi diñjyo sipi seaikixémíniri yarinjí enagi nání rarinjini. ¹² Seyíne ámá Gorixo nání majía nero nání éma imónigíáyí tñj e nijwearóna píraninjí wé róninjipini éírixini. Émáyí ikayíwí niseariróna ‘Ámá ríkkiríó yarigíáyínerini.’ searíá aí seyíne wé róninjí imóninjipini yaríñagía síñwí niseanro nání sía Kiraiso ámáyo mí ómómiximí wini nání biníáyimi omi seáyi e umíeyoaro ‘Joxi ríxídarigíáyí xenwí ríñwáriní.’ ríro epííá nání píraninjí e éírixini.” seararinjini.

“Ámá seáyi e seaimónigíáyo ínimí wurííírixini.” urinjí nánirini.

¹³⁻¹⁴ Seyíne Ámináo wimónarinjípimi oxídaneyiníro ámá seamenjweapííá nání imónigíá ayí ayo ínimí símanjwíyóninjí yeáyí

wuríníírixini. E nero mixí ináyí seáyí e imóníño gapímaní nìyoní seáyí e wimóníñí enagí nání omí simañwíyóníñí yeáyí wuríníro gapímaníyí ení áamá íwí yarígíáyo pírf umamoro nañí yarígíáyo seáyí e umero oépayíníri urípeañíyí enagí nání ayo ení simañwíyóníñí wuríníro érixini. ¹⁵ Gorixo seyíné nání re nìyaiwirí wimónaríñagí nání raríñini, “Áamá nioní dñí níkwíroarígíáyí nañí nero ínimi e nìwuríníriñípimi dání áamá majíá níkaríníro wigí majíá imónígíápimi dání yapí níriro ‘Gorixomí dñí wíkwíroarígíáyí síwí sípí yarígíárini.’ rarígíápimi saníáríírixini.” nìyaiwirí wimónaríñagí nání raríñini. ¹⁶ Gapímaníyo ínimi nìwuríníroná Jisaso seaiñípimi dání íwí nání áxenwaríñí mîseainíyíñé enagí nání áamá “Nene áxenwarí minípa enagwí nání íwí ananí yaníwini.” níriro yarígíápa mepa érixini. Áamá “Gorixo wimónaríñípini oyaneyí.” nìwimóníro ínimi nìwuríníro nání íwí epaxí imóníñípi mé yarígíápa seyíné ení axípi e érixini. ¹⁷ Áamá nìyoní wéyo uñwiráriro séríxímeáyo dñí síxí uyíro Gorixomí wáyí wíro mixí ináyí seáyí e imóníñomí wéyo uñwiráriro érixini.

*“Kiraiso síñwepígí neaiñípimi xídíírixini.”
uríñí náníriñí.*

¹⁸ Xínáíwáníñí nimóníro omíñí wíiarígíáyíñé, segí bosí seamearígíáwa nání wáyí nìwíro ínimi nìwuríníroná nañí nîseamero awayini seaiarígíáyoní maríái, uyíniñí nîseaikáriro

seamearigfáyo eni ínimi wuríniríni. ¹⁹ Ayí rípi nání rariñini. “Gorixo wimónariñipi apíríani?” niyaiwiro sa apini oyaneyinro nání “Pí pí xeaniñí neaikaráná dñí ríá neaxeariñipi ayí ananiríni.” niyaiwiro xwámámí niwirínáyí, Gorixo yayí winariñí enagi nání ananí bosowami wurínírixini. ²⁰ Íwí yariñagfa níseanro uyínií seaikaránáyí, seyíné xwámámí wíagfa aiwi “Gorixo nene xwámámí wiaríñagwi nání ananí yayí seáyí e neamenfáriní.” ríseaimónariní? Oweo! E nerí aí seyíné nañini yariñagfa aiwi uyínií seaikaráná xixe míwí xwámámí niwirínáyí, Gorixo yayí winipaxípi yariñoi. ²¹ Gorixo seyíné e érixinirí wéyo íá seaumiríñiríni. Ríniñí seyíné meapaxí imóniñipi Kiraiso nímeáriniríná ríniñí seyíné eni surímá nímeáriniróná epíríapi nání síñwepigí seaiñí enagi nání rariñini. ²² O Bíkwiyo “Íwí bí mepa erí xegí manípa tñí yapí bí mirípa erí eníriní.” nírini eániñipi tñí xixeni eníinigini. ²³ Omí ikayíwí umeararíná xfo eni wí xixe ikayíwí murípa erí omí ríniñí wiaríná “Soyíné míyfo ráráriníñíyo ríxa uríkwínipíráoi.” murípa erí Gorixomi —O áamá niyoní wigí egfápi tñí xixeni pírf umamoaríñorini. Omí dñí niwíkwírori “Ayí nioní nífápi nání pírf umamonfáriní.” yaiwirí eníinigini. ²⁴ Nene íwí enwápi nání Gorixo pírf níneamamorínáyí xixeni imónimíniñí ení aiwi o nene pírf neamamómíniñí épi Kiraisomi pírf umamóána o ríniñí nímeari yoxáfpámi dání peníinigini. Áamá píyí siní íwí

bi mepa yarigfápa seyíné eni axípi ero áamá sɨ́ɨ́ ɨweagfáyí amípi xwapí yarigfápa seyíné eni axípi wé rónɨ́ɨ́ imónɨ́ɨ́pi ero éfrixiniɨ́ɨ́ penɨ́nigini. Omí iwanɨ́ɨ́ nímépero píkigfáyo dáni segí wára rixa nanɨ́ɨ́ inɨ́ɨ́agɨ́ nání “Apí e éfrixini.” seararɨ́ɨ́ni. ²⁵ Enjíná sɨ́ɨ́ Jisasomí dɨ́ɨ́ mɨ́wɨ́kwɨ́ropa neróná sipísipí xiáwomí pɨ́ɨ́ nɨ́wiárɨ́mɨ́ ɨ́ɨ́ɨ́fá neánowirɨ́ná yarɨ́ɨ́pa yagfáyíné aiwí agwí ríná segí seáwo —O dɨ́ɨ́pi awínɨ́ɨ́ seamenɨ́weaarɨ́ɨ́orɨ́ni. O tɨ́ɨ́mɨ́ni nɨ́bɨ́ro nání rixa píranɨ́ɨ́ɨ́ ɨ́weaɨ́ɨ́.

3

*“Apixíwayíné oxowami yeáyí wurɨ́nɨ́frixini.”
urɨ́ɨ́ náníɨ́ɨ́ni.*

¹ Apixí oxí meánigfíwayíné eni axípi segí oxowami yeáyí wurɨ́nɨ́frixini. Segí oxí wa xwíyá Gorixoyápi pɨ́rɨ́ wiaíkímí yarigfáwa enánáyí, awa eni sewayíné yeáyí nɨ́wurɨ́ɨ́ro wé rónɨ́ɨ́ yarɨ́ɨ́agfá sɨ́ɨ́wɨ́ nɨ́seanɨ́ɨ́ɨ́yo dáni dɨ́ɨ́ nɨ́kɨ́nɨ́mónɨ́ro “Xwíyá apí neparɨ́ni.” yaiwipɨ́rɨ́fá nání “Yeáyí wurɨ́nɨ́frixini.” seararɨ́ɨ́ni. Sewayíné xwíyá Gorixomí dɨ́ɨ́ owɨ́kwɨ́rópoyɨ́ɨ́ɨ́ imónɨ́ɨ́ bi murarɨ́ɨ́agfá aiwí ² awa sewayíné sɨ́yikwí bi mɨ́nigfíwayíné ero Gorixomí wáyí wiro yarɨ́ɨ́agfá sɨ́ɨ́wɨ́ nɨ́seanɨ́róná awa eni axípi dɨ́ɨ́ wɨ́kwɨ́ropaxí enagɨ́ nání rarɨ́ɨ́ni. ³ Sewayíné “Arige nerɨ́ negí dɨ́fá awiaxí imónɨ́ɨ́fenɨ́ɨ́o?” yaiwiro “Arige nerɨ́ná awiaxí imónani nání nɨ́gwí yeyí nerɨ́ ipɨ́nanɨ́réwɨ́ni?” yaiwiro “Arige nerɨ́ awiaxí imónani nání aikí aipíyí yínanɨ́réwɨ́ni?” yaiwiro mepa éfrixini.

Okiyfá niniróná segf waráyo seáyiriwámi dánini okiyfá minipani. ⁴ Xwioxfyo inimi nani eni dñf nimoro okiyfá inírixini. Xwioxfyo inimi okiyfániñf inarñfpi, ayf sewayfne xwioxfyo rfa ápiawf miseawé sa piyfá niseaweáñfipimi dani okiyfániñf inarigfápirini. Api wí anipa mimónipaxf enagf nani Gorixoyá sñwfyo dani ayá tñf imónñfpirini. ⁵ Apixf eninañf “Gorixoxo wimónarñfpirini oemini.” yaiwiagfiwa —Íwa “Gorixoxo nearñfpi xixeni neaiinfárinini.” niyaiwiro dñf wikwimoagfiwarini. Íwa eni axfpi wigf xiagwowami yeáyf niwurñfirñfipimi dani xwioxfyo iniriwáminini okiyfániñf inagfárinini. ⁶ Seraí yagfpi nani bi osearimini. Í xegf xiagwo Ebirfamomi yeáyf niwurñfirfna arfa niwirf “Ámináoxini” uragfirinini. Sewayfne amipi wí nani wáyf bi mepa nero píranñf nerónáyf, síwá renñf inarñfoi, “Seraí yagfpa newanñfene axfpi imónñfwini.” Síwá éñf inarñfoi.

*“Oxoyfne apixiwami píranñf umérixini.”
urñf nánirini.*

⁷ Apixf meagfoyfne eni segf apixf tñni nawini niñwearóna “Apixiwa imónigfápi, ayf apirfani?” niyaiwiro nijfa imónigfa api tñni xixeni niwíwapfiro nawini ñweárixini. Apixiwa oxoyfne tñni xixeni enf neániro mepaxf enagf nani seararñfni. Gorixomi rixñf urarigfápi aríkwfkwf miseaipa enfa nani “Negf apixiwa eni dñf niyimñf imónñfpi meapfirfiwarfani?” niyaiwiro wé íkwianwfyo uñwirárixini.

“Sipí seaikáríagá aiwí naníni wífríxíni.” uríñí nániríni.

⁸ Repíyí niseaiéra úapí, ayí nípini rípi éfríxínirí seararíñini. Píráníñí nítíwayíróniro ηwearo xíxe dñí sipí iníro xexíxexírímeáyí dñí síxí yinarígíápa axípi xíxe dñí síxí yiníro wá wianeníro seáyí e mímóní síyikwíníñí nimóniro ηwearo éfríxíni. ⁹ Ámá uyínií seaikáríayo pírfí numamoro axípi xixení mīwikáripa ero xwíyíápai seanwíráríayo axípi xixení pírfí numamoro xwíyíápai mīηwírárípa ero neróná ámá sipí seaikárarígíayo Goríxo naní owinírí ríxíñí urífríxíni. Goríxo seyíné naní seaiinífa nání ámá ayo e wífríxínirí wéyo fá seaumíríñí enagí nání seararíñini. ¹⁰ Bíkwyíyo dání re nírínirí eáníñagí nání raríñini, “Ámá ‘Nioní yayí níninírí kikiífa onweámíni.’ nīwimóníríná re yaiwíwínígíni, ‘Gí manípá tñni xwíyíá sipí imóníñípi rímí mexoámopa erí yapí bī rímí mexoámopa erí oemíni.’ yaiwíwínígíni. ¹¹ Sipí imóníñí yaríñípi wé fá nīmíxeánírí naní imóníñípi éwínígíni. ‘Ámá níní tñni aríge píyíá nīwírínirí ηweaaníwáríani?’ nīyaiwirí apí e imóníwanígíni aníñí miní iponíwínígíni. ¹² Ayí rípi nání e éwínígíni. Ámíná Goríxo wé róníñí yarígíayo síñwí wínaxídímerí íníná xíomi ríxíñí urarígíápi nání arífa ókiarí umónírí yaríñíríni. E nerí aí sipí yarígíayo wikí wónaríñí enagí nání e éwínígíni.” Bíkwyíyo e nírínirí eáníñagí nání raríñini.

Naní yaríñwápimi dání ríñíñí neáimeaaríná

epaxípi nánirini.

¹³ Seyíné nanjini oyaneyiniri aninji miní xídarínáyí, gíyí ríninji seaiapípiríárini? ¹⁴ E niseariri aí seyíné wé róninji yarínagífa nání ríninji seaímeáagí aiwi ananí yayí seainíwiniginí. Bíkwiyo ríninjípa “Seyíné áamá sípí seaikárarigíáyí óf neri díní yánipaxí seaíwapíyaríná óf mepa nero ayá ípípa múnwirárinípa nero rípi éfrixini. ¹⁵ Xwioxíyo dání ‘Kiraiso gí Ámináorini.’ niriníro díní síxí inífrixini.” Seyíné “Goríxo yeáyí níneayimíxemearíná e neainífarini.” níyaiwiro díní wikwímoarigíápi nání áamá yarínji seaífa ayí ayo repíyí wipírífa nání díní nenwípero nweáfrixini. Seyíné api nání repíyí níwiróná ímí tñí murípa nero “Jisaso áamá ayí nání ení mípepa reniginini?” níyaiwiro awayini nípení xwíyífa urífrixini. ¹⁶ Seyíné e neróná áamá seyíné Kiraiso tñí nawíni nimóníro nání nanj yarínagífa síhwí niseaníro aí ikayíwí seameararigíáyí ríwéná “Nípi kwini murínwaniginí.” níyaiwiro ayá winípirífa nání seyíné repíyí níwiróná ríwéná wairírí inípaxí imóninjí bí murípa éfrixini. ¹⁷ Ayí rípi nánirini. Goríxo xe ríninji oseaiímeaníri níwimónírináyí, seyíné nanj yarígíápimi dání ríninji seaímeááná ayí ananirini. Sípí yarígíápimi dání ríninji seaímeááná xixeni Goríxo “E éfrixini.” wimónarínjípimi míxídarínagífa nání seararínini.

“Kiraiso negí íwípi yokwarímí neaiimínirí peniginini.” urínjí nánirini.

18 Kiraiso enjipi nani bi orimini. O Gorixo negi fwi yarinwapi yokwarimf neaiminiri nani rinijf nimearfná nawínani peninigini. Siyikwf minijo siyikwf ininwaéne Gorixo tñi nawini piyfa neawriminiri nani peninigini. Ámá wará irináná pikigfa aiwi kwíyfo dani ámi nwiápnimeari ¹⁹⁻²⁰ apimi dani nuri ámá piyfa dijf gwfnijf nweagfayo —Ayf Nowao tñiná o sipixo imixarfná Gorixo “Pirí umamóimigini.” niyaiwiri aí wigf rfa kiroarigfapi nani axiná ipipmf mwiwa enána prf wiaikimf egfayfrini. O ayo nuri waf uriniginini. Ámá sipixomi pitemoánigfayf ámá obaxf marfai, wé wúmfi dñjf wáu wo apini nitemoániro nani inigf waxfo minami sinj egfawixini. ²¹ Inigf waxf api ámá agwi ríná wayf meáfayo yeáf uyimixemeearinjipi nani neáiwapiyarinjipirini. Ámá wayf nimearfná kíyf xeninjipi emi kwirimónaniro yarigfamani. Ayf xwioxfo dani Gorixomi renijf uraniro yarigfarini, “Jisasomi nuxdiranéná wairrf inipaxf imónijf bi yanfwámani.” enijf uraniro yarigfarini. Ayf piyo dani marfai, Jisasi Kiraiso wiápnimearinjipimi dani yeáf neayimixemeearinjirini. ²² O anfnami nani rixa nipeyiri Gorixomi wé náumfi nweani. Gorixo fanijf wiepfxfniasinjf enagf nani anfnami nweagfa giyf giyf anfnajfrani, enj eánijf imónigfayfrani, nénf tgfayfrani, nñni omi simanjwfyónijf yeáf wurfnijo.

4

“Íwí xámi yagfápi siní mepaní.” uríñf nániríní.

¹ Kiraiso xfómi upikíaná rfníñf meanf enagí nání seyfné ení dñf xfo “Nanf imóníñfpí yaríñáoni aí anani rfníñf omeámíni.” niyaiwirí íá xiríñpa seyfné ení axfpi íá nixirírí dñf íkwírófríxini. Ámá ríxa rfníñf meáfáyf íwí yarígfápi pñí wiárgfá enagí nání dñf apí íá nixirírí íkwírófríxini. ² Rfníñf meáfáyf íná dání igí siní síñwí naineníro niñwearóná íeapá ámá winaríñfpí “Oyaneyí.” miyaiwí Goríxo e éfríxínírí wimónaríñfpí “Oyaneyí.” yaiwiarígfárini. ³ Ayf rípi nání seararíñni. Xámi seyfné ámá Goríxoyá mimónígfáyf íeapá wináná rikikíríó yarígfápa néra ugfápi ríxa apáni egfárini. Rikikíríó seyfné néra ugfápi, ayf rípiríni. “Íwí oinaiyí.” niyaiwiníro oxí wo tñí apíxí wí tñí nipoga uro íeapá néra uro iríwá ikáriníro ámá síñwí aníge dání piaxí weánipaxí imóníñfpí ero iniígf papíkí yarígfápi xwapí níro segí ñwí nimeróná Goríxo xwiríá winaríñfpí ero egfápi, ayf apírini. ⁴ Ámá Goríxoyá mimónígfáyf seyfné ríxa o wimónaríñfpí xfdíro ayf tñí nawíni sfwíniñf arfki siní mipónipa ero yaríñagfá nání dñf ududf nero xwíyáfapai níseañwiráríro aiwí ⁵ ámáyo mí ómómíximf éimígnírí nání nimónírí weníñf nerí ñweañomí —O pegfáyo tñí síñf ñweagfáyo tñí nawíni mí ómómíximf eníorini. Omi wigf egfápi nání “Apí nání enwárini. Apí nání enwárini.” repíyf níwiéra

upírřá enagi seyřné ikayřwř seameararigřápi nánř wáyř mřseainřpanř. ⁶ Ayř rřpi xřxenř imónřnfá nánř xwřyřá yayř winřpaxřpi Jisaso ámá rřxa pegřáyo aí wář urřřřnigřřnř. Pegřáyř sřpř sřnř xwřá řřyo nřřwearóná egřápi nánř Gorřxo přřř umamonřřpimř dánř pegřá aiwř o wimónarřřřpi řřnř xřxenř ámř dřřř sřxř umímóáná wiápřřmeářřřřřř wář urřřřnigřřnř.

“Gorřxo seaiapřřřpimř dánř přránřřř inřřřřřřnř.” urřřř nánřřřnř.

⁷ Amřpř nřnř rřxa anřpá imónřnfá nánř ařwř e imónřnř. Ayřnánř Gorřxomř xwřyřá rřřřmř nřwirřná přránřřř urřpřřřa nánř nřpřřřanřřř ero sřřwř řřnř ero éřřřřřnř. ⁸ Apř nero aí rřpi ařřpaxř imónřřřpřřřnř. Ámá dřřř sřxř uyi-narřgřá wo wřomř řwř wřkáráná apaxř mé yok-warřřmř wiarřřř enagi nánř sérřřřmeáyř řřnř dřřř sřxř nřyřnřřřná xwapř ayá wř dřřř sřxř yřnřřřřřřnř. ⁹ Xřxe nřpemeánřmř úřřřřřnř. Xřxe nřpemeánřmř numáná řřwéná anřřřmř ikaxř mirřnřpa éřřřřřnř. ¹⁰ Gorřxo seyřné woxřnř woxřnř přránřřř menřřřřřřřř xřxegřnř imónřřř sřxř seamímónřřpi rřxa řřgřáyřné enagřá nánř apimř dánř arřřá inřřřřřřnř. Bosřwř awiaxo xegř boso wéyo řá umřřřřpi řřnř přránřřř yarřřřpa seyřné enř Gorřxo wá nřseawianřřř xřxegřnř imónřřř seaiapřřřpi řřnř axřpi nero přránřřř arřřá inřřřřřřnř. ¹¹ Xwřyřá xřoyápi rřřpaxř imónřřřřřřř sřxř umímónřřř gřyř gřyř apř xřxenř řřřřřřnř. Arřřá wřpaxř imónřřřřřřř sřxř umímónřřř gřyř gřyř enř eánřřř Gorřxo e éřřřřřřřř weámřxřřřpi řřnř wřřřřřřřnř. Seyřné Jisasi Kiraiso

enġ eáninġ seaimixġagi yarġġápi nġpimi dánġ Gorixomi seáyi e umepġrġa nánġ api e éġrixġini. Anġinġ íníná seáyi e imónġri amġpġ nġyonġ seáyi e wimónġri epaxo, ayġ orġni. “E imónġwġnġġini.” nimónarġni.

“Rġnġnġ nġimearġná yayġ seainġwġnġġini.” urġnġ nánġriġni.

¹² Gġ dġnġ sġxġ seayġnġáyné, xeanġnġ iwamġó seaġwapġyġpġri nánġ ámá seaġkárarġġápi rġánġnġ seanarġnġagi aġ “Rġánġnġ nene neanarġnġ rġpġ Jisasomi dġnġ wġkwġroarġġá wġyo mġwġmeaarġnġpġriġni.” nġyaiwiro dġnġ nġyága mupani. ¹³ Kiraiso nikġniġri seáyi e imónġnġpġ piaumġmġ ináná dġnġ niġá bi onġmiápi mġseainġ xwapġ ayá wġ seainġnġa nánġ rġnġnġ omġ wġmeanġpġ seyġné enġ axġpġ seaġmeaarġnġagi nánġ yayġ seainġwġnġġini. ¹⁴ Kiraisomi xġdarġnġġa nánġ ikayġwġ seamearġnġyġ, “Gorġxo nanġ neaimġxġene enġagi nánġ rġa neaġmeaarġni?” yayġwġrġxġini. “Kwġyġ Gorġxoyápi —Apġ seáyi e imónġnġpġriġni. Apġ nene neakġkayonġrġani?” yayġwġpaxġ enġagi nánġ yayġ seainġwġnġġini. ¹⁵ Seyġnéyá wo ámá pġkġxwġrġó enġpimi dánġrani, ġwġ enġpimi dánġrani, uyġniġ enġpimi dánġrani, mġmayġó enġpimi dánġrani, apimi dánġ pġrġ umamóáná rġnġnġ meaarġnġagi nġwġnġrġnġyġ, “Ayġ anani imónġnġpġriġni.” mġyaiwġpani. ¹⁶ E nġsearġri aġ segġ wo “Kiraisomi xġdarġnġġa nánġ oyá imónġnġyġ worġni.” rġnġnġagi nánġ rġnġnġ meaarġnġagi nġwġnġrġnġyġ, o ayá mġwinġpa nerġ “Kiraisoyá yoġ nioni enġ wġrġnġnġáonġrġani?” nġyaiwġri Gorġxomi yayġ wġwġnġġini.

17 Ayí rípi nání searariñini. Gorixo áamá niyoni mí ómómiximí enfa nání rixa aṅwi erini. Xegí imónigfáyo xámi ayo xwirixí umenárini. Áamá xfomi diñí wikwíroariñwaéne xámi nineaímeámána ayí áamá xwiyfá Gorixoyá yayí winipaxí imóniñipi pírí wiaikímí wiarigfáyo ayoyí apa arige wímeanárani? 18 Bikwíyo re nirini eániñagi nání rariñini, “Áamá wé róniñí imónigfáyí Gorixo siní yeáyí muyimixemeapa eñmí ríniñí nimearínáyí, áamá Gorixomi ríwí umoro fíwí ero yarigfáyí aga arige wímeanárani?” riniñagi nání rariñini. 19 Ayínáni áamá Gorixo ríniñí xe owímeaníri siñwí winariñiyí naní imóniñipiñi nero “Nene neaimixiño —O pí pí nearariñipi xixeni símí e nitiniri neaiiarñorini. Píraniñí neamepaxorini.” niyaiwiro omí wikwiárinfrixini.

5

Jisasoyá siyikí imónigfáyo wipenweagfáwami uríñí nánirini.

1 Ayínáni Pitaoni —Nioni Kiraiso ríniñí nimeari péána siñwí winiñá wonirini. O nikíniñi weapána seáyí e o imóniñipiñi nioni ení o tñí nawíni imónimfa nání imóniñá wonirini. Nioni ení siyikí Jisasoyá imónigfáyo wipenweámfa nání imóniñá woní eñagi nání segí wipenweagfoyfné eñí ríremixí bí oseaimini. 2 Sipisipí píraniñí mearigfáwa mearigfápa áamá Gorixoyá imónigfá soyfné tñí ñweagfáyo axípi píraniñí umenweáfrixini. E neróna “Simeaxídf

neaiarɨŋagɨa nánɨ owianeyɨ.” miyaiwipa ero Gorixo wimónarɨŋɨpimi dánɨ nixɨdiro “Negɨ diŋɨ tɨnɨ owianeyɨ.” yaiwiro éfɨrixɨnɨ. “Bɨ oneaiapɨpoyɨnɨrɨ arɨrá owianeyɨ.” miyaiwipa ero sɨmɨ nixeadɨpénɨrɨŋɨpimi dánɨ arɨrá wiro éfɨrixɨnɨ. ³ Soyɨné seáyɨ e nɨwimónɨro áamá Gorixo umenɨweáfɨrixɨnɨrɨ wéyo seaiapɨŋɨyo paimɨmɨ mɨwipa ero sɨwɨ nanɨ íkanɨŋɨ seaipaxɨ ímónɨŋɨpɨ wɨwapɨyiro éfɨrixɨnɨ. ⁴ Soyɨné piránɨŋɨ e nerónáyɨ, sipɨsipɨ mearɨgɨa nɨyonɨ seáyɨ e wimónɨŋo —O Kiraisorɨnɨ. O sɨŋánɨ weapáná áamá nífá neróná wiárɨ nɨmúroo xopɨrárɨ nɨwiróná nɨgwɨ meaarɨgɨápa soyɨné enɨ íná axɨpɨnɨŋɨ níknɨmáná urɨ mimónɨŋɨ bɨ meapɨrɨfárɨnɨ.

Íwɨ sɨkɨŋowami urɨŋɨ nánɨrɨnɨ.

⁵ Íwɨ sɨkɨŋoyɨné enɨ seaipenɨweagɨáwami yeáyɨ wurɨnɨfɨrixɨnɨ. Gorixo áamá “Nionɨ seáyɨ e ímónɨŋáonɨrɨfánɨ?” yaiwinarɨgɨáyo pɨrɨ mákɨmɨ nerɨ áamá “Nionɨ seáyɨ e mimónɨŋáonɨrɨnɨ?” yaiwinarɨgɨáyo wá wianarɨŋɨ enagɨ nánɨ noyɨnénɨ “Negɨ wɨ seáyɨ e nɨneaimónɨrɨnáyɨ, ananɨrɨnɨ.” yaiwiro “Xɨnáiwanénɨŋɨ nimónɨrane omɨŋɨ owianeyɨ.” yaiwiro éfɨrixɨnɨ. ⁶ Ayɨnánɨ Gorixo xegɨ rɨxa nimónáná seáyɨ e neaimɨxɨwɨnɨgɨnɨrɨ “Sɨyikwɨnɨŋɨ ímónɨŋwápiane Gorixo xegɨ enɨ eánɨŋɨ tɨnɨ neamenɨweapaxorɨfánɨ?” nɨyaiwiro ínɨmɨ yeáyɨ wurɨnɨpoyɨ. ⁷ O áamá xegɨ ímónɨgɨáyo píránɨŋɨ umearɨŋo enagɨ nánɨ amɨpɨ seyɨné ududɨ seainarɨŋɨpɨ omɨ ɨkwɨkwarɨmɨ wiayɨpoyɨ.

⁸ Pusif sayf raionfyi riniñipi nanwí roaniminiri nani awf nira warinipa seyíne tñi mixf inarigfo —O, ayf oborini. O axípi e seaiminiri yarinagf nani sinwí tñi neróna sinwí mixf nero rófrixini. ⁹ Seyíne nijáa re imóniño. Séríxímeá xwíá rirí nirimini ñweagíayf riniñf seyíne seaimeaarinipa axípi ayo eni wimeaarinif enagf nani seyíne Gorixomi dñf wíkwíroarigfápi enf sixf neámixiniro obomi pírf mákífrixini. ¹⁰ Ríná bi onimiápi nani seyíne riniñf nimeámána enána Gorixo —O wá aninif minf neawianarñorini. Kiraiso ríxa nikñiri seáyi e imóniñipi seyíne eni o tñi ikárinigfáyíne enagfa nani axípi imónífrixiniri wéyo fá seaumiriño, ayf orini. O seyíne fá seawearmixiri píraninif sfkfkf seaomixiri enf sixf seaeámixiri Kiraisomf xfdarigfápi mívaramopaxf seaimixiri eníarini. ¹¹ O aninif íníná amipí nyoni seáyi e wimóníwiniginí. “E imóníwiniginí.” nimónarini.

¹² Nioní Sairaso —O negf nrixímeá dñf unwiráripaxf imóninif worini. O sanf ninrápiri ríwaminif nearinifpimf dání nioní xwíyá onimiá rípi enf rirémixf seairi áwanf “Gorixo wá niseawianiri seainipi aga xixeni apirini.” seariri yarinini. Nioní searfápi dñf fá nixiriño enf neániri ñweáfrixini.

¹³ Jisasoyá siyikf imónigfá Babironíyo ñweagíayf —Ayf seyíne tñi nawini Gorixo fá seayamixarinifyirini. Ayf yayf seawárenaparino. Gf íwí Mako eni yayf seawárenaparini. ¹⁴ Sewaninifyíne yayf niniróna

xwioxíyo dání yayí óí eáneníírixini. “Kiraiso tñni nawíni ikárinigíá niyínéni oyá diñíyo dání niwayíróniro ñweáírixini.” nimónarini.

Xwiyáá Gorixoyá Sinípírini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini
copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051